

α-ζα

ΠΕΝ Σελωνίας

Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΑΝ ΑΓΩΝΑΣ

ΕΛΛΗ ΠΑΙΟΝΙΑΔΟΥ -ΚΥΠΡΟΣ

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Δίγο προτού μεταφράσω τήν όμιλία μου στά άγγλικά, δυό νέοι χτύπησαν τήν πόρτα μου, καί μοϋ ζήτησαν νά μοϋ μιλήσουν ίδιαιτέρως. Εΐμαστε, μοϋ λένε, στρατιώτες καί υπηρετούμε στήν πράσινη γραμμή, δηλαδή τήν διαχωριστική γραμμή μεταξύ έλλήνων καί τούρκων κυπρίων. Έότε ό ένας άνοιξε τό πορτοφόλι του κι έβγαλε ένα χιλιοδιπλωμένο χαρτί. Πάρτε, μοϋ λέει, είναι ένα ποίημα, σάς τό στέλνει ένας τουρκοκύπριος φαντάρος. Βλεπόμαστε καθημερινά καί κουβεντιάζουμε κρυφά από τούς άξιωματικούς μας. Θα σάς παρακαλοϋσα νά τό μεταφράσετε καί νά τό δημοσιεύσετε νά τό δοϋν τ' αδέλφια του, λέει οί έλληνοκύπριοι.

Πήρα τό ποίημα. Από τόν τίτλο κατάλαβα πώς είναι αφιερωμένο στός πρωτομάρτυρες τής ^{Ελληνική} ~~έλληνοκυπριακής~~ φιλίας, τόν Καβάζογλου καί τόν Μισιαούλη, πού τούς σκότωσαν οί φωβινιστές τό 1964, καθώς ταξίδευαν στό ίδιο αυτοκίνητο, ό ένας πλάϊ στόν άλλο.

υστυχώς δέν ξέρω τουρκικά, δέν μόρεσα νά μεταφράσω ακόμη τό ποίημα. δέν ξέρω αν έχει ή όχι αξία καλλιτεχνική. Ένα ξέρω μονάχα. Πώς σάν ξανακοίταξα τήν όμιλία πού είχα έτοιμη για τήν συνάντηση του ΠΕΝ τήν απέριφα άμέσως. Όχι πώς δέν ήταν καλά γραμμένη ή προβληματισμένη. Όστόσο ήταν μιá όμιλία χωρίς αίσθημα, μιá ψυχρή μελέτη πού καταπιανόταν μέ τά αισθητικά προβλήματα του συγγραφέα, πού ασχολείται μέ τήν λογοτεχνία-άγώνα. Έίχα αναλύσει εκεί τό θέμα των φθαρμένων λέξεων, των πολυχρησιμοποιημένων συμβόλων -πλακάτ, πού είναι σάν σκόπελοι μπροστά στόν συγγραφέα. Έίχα αναλύσει τήν φράση πού είχε κάποτε πει ό μεγάλος νομπελίστας ποιητής Γιώργος Σεφέρης: "Τίς λέξεις, είχε πει ό Σεφέρης τίς στολίσουμε τόσο πολύ πού πιά βουλιάζουνε από τό βάρος. Είναι ανάγκη νά ξαναδώσουμε στήν λέξεις τήν άληθινή τους υπόσταση, νά μιλήσουμε άπλά καί βαθιά"

Ναι, ήταν μιá καλή από αισθητικής άποψης όμιλία. Όστόσο μετά τήν επίσκεψη των δυό παιδιών αισθάνθηκα πώς κάπου πρόδινα τήν λογοτεχνία-άγώνα, κάπου πρόδινα τόν ίδιο τόν άγώνα καί πώς ό νεφρός άγνωστος τουρκοκύπριος ποιητής μοϋ είχε δώσει ένα καλό μάθημα. Πώς σάν κάνεις ένα άγώνα έπιβίωσης δέν διαλέξεις τά όπλα σου νά λάμπουν όλοκαίνουργια σάν νά έτοιμάζεσαι για έθνική παρέλαση, αλλά όφθαίς στή μάχη μέ ότι βρεθεί πρόχειρο στά χέλια σου. Ένα κουρελιασμένο χαρτάκι μ'ένα ποίημα μέσα, άς ποϋμε, καί μέ μόλικη φλόγα στήν καρδιά.

Η λογοτεχνία, λοιπόν, σάν άγώνας. είμαι σίγουρη πώς πολλοί από σας, αγαπητοί συνάδελφοι, αποφύγατε, άπό τό πολυχρησιμοποιημένο θέμα, προτιμώντας τά πιο πρωτότυπα καί έλκυστικά: ή λογοτεχνία σάν παιγνίδι ή ή λογοτεχνία σά περιπέφεια. Θα τόθελα κι'έγώ νά μπορούσα νά κάνω τό ίδιο. Στ'άλήθεια. Έότε όμως

θά μέ κυνηγοῦσε σάν ἀδίσταχτη ἐρυνύα τό φάντασμα τῆς ἀκρωτηριασμένης Ἀφροδίτης
συμβόλου σῆς μοιρασμένης στά δύο πατρίδας μου.

Ἐμεῖς στήν Κύπρο κάνουμε λογοτεχνία ἀγωνιστική. Δέν καυχῶμαι γι'
αὐτό, γιατί ὁ χῶρος ὀδοκλήρος εἶναι πλασμένος γιά παιγνίδια κι' ἀνέμελες περι
πέτειες. Ὁ οὐρανός, ἡ θάλασσα, ὁ ἥλιος, τό κρασί, τ' ἀρώματα τῶν γιασσεμιῶν καί
τῶν λεμονανθῶν. Ὅλα καλοῦνε σ' ἕνα διθύραμβο τῆς Ζωῆς. Ὅλα κολοῦν γιά ἕνα ξέφρε
νο τρέξιμο στήν ξελογιάστρα φύση. ^{Κριβῶς ὅπως τό τρελλό τρέξιμο πού ἔκανε τό}
καλλίτερο ἄλογο τῆς κούρσας, ἡ Μέλοντυ, μόλις τά καταφέρει νά δραπετεύσει ἀπό
τόν ^{ἐκεῖ εἶναι ~~ἡ~~ διχοτομημένη Λευκωσία} ~~τόν~~ ^{πριν ἕνα μήνα.} Ὑψῆξε τόν ἄερα τῆς ἀναπάντεχης ἐλευθερίας
κι' ἄρχισε νά τρέχει στό πράσινο γρασίδι, πρὸς τῆ ^{συνορογραμμή} ~~γαλάτεια σήματα τῶν ἑλλήνων, τά~~
ἄλογα δέν ξεχωρίζουν χρώματα, ^{κέρασε} ~~τὴν περσικὴν~~ ^{πρὸς τὴν} ~~πρᾶσινη~~ ^{σημαία} τῶν
ἠωμένων Ἑθνῶν, ^{τὴν κέρασε} ~~κι' ἀπὸ~~ ^{κι' ἀπάνω} πού πήγαινε νά φτάσει τὴν κόκκινη
σημαία τῶν ^{ἰσλαμικῶν ἐπικρατειῶν} ~~τοῦρκων~~ ^{καί} ~~ἀνάμεσα~~ ^{στον} ἑλληνοκύπριο
καί τόν τουρκοκύπριο συνοροφρουρό, μιά νάρκη ἐκράγηκε, κι' ἡ Μέλοντυ ἔγινε
χίλια κομμάτια, μαζί μέ τό μικρό πού κουβαλοῦσε στήν κοιλιά της.

Λογοτεχνία λοιπόν σάν ἀγῶνας. Ὅλα τά αἰσθητικά προβλήματα,
μ' ὅλες τίς περιορισμένες δυνατότητες, μ' ὅλη τὴν βεβαιότητα πῶς πάντα ὁ κάποιος
ἄλλος τά εἶπε καλλίτερα ἀπὸ σένα" ἡ ἀγωνιστικὴ λογοτεχνία εἶναι ζωντανή καί
πάλλουσα, γιατί ἀσχολεῖται μέ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ. Ἦναι ἡ λογοτεχνία πού συνοδεύει
τόν ἄνθρωπο σ' ὅλους τοὺς ἀγῶνες. Ἀγῶνα γιά ἐλευθερία, ἐγῶνα γιά δικαιοσύνη
ἀγῶνα γιά δημοκρατία, ἀγῶνα γιά καλλίτερη ζωὴ.

Ἡ ἀγωνιστικὴ λογοτεχνία καί κυρίως ἡ ποίηση βρῆκε πρόσφορο
ἔδαφος μετά τό ^{ερασιμικό} ~~πραξικόπημα~~ καί τὴν ^{ισλαμική} ~~εἰσβολή~~ στήν Κύπρο. Δεκάδες τά βιβλία πού
ἐκδίδονται καί μάλιστα στίς πιό δύσκολες συνθῆκες, χωρὶς ἐκδοτικά, χωρὶς δίκτυα
κυκλοφορίας. Βιβλία μέ ἔντονο συγκινησιακὸ στοιχεῖο, μέ ἔντονη τὴν ἀπόσπωση
σὴ μικρὴ ματωμένη πατρίδα.

Σήμερα τά θέματα ἀλλάζουν κάπως. Τό πρόβλημα παραμένει καί
διαιωνίζεται, ^{ἰδεομαθ} ~~προχωρᾷ~~ ^{σὲ} ~~βάθος~~. Τό μοῖρασμα τῆς Κύπρου χώρισε ~~ἀναπόσπαστα~~ ^{τὶς}
δύο κοινότητες. Ἡ τέχνη ἀναλαμβάνει τόν ρόλο νά τίς φέρει σ' ἐπαφή. Δέν εἶναι
εὐκόλο ^{χωρὶς} ~~χωρὶς~~ κοινὴ γλῶσσα, χωρὶς ~~ἐπικοινωνία~~ ^{ἐπικοινωνία}, οὔτε μέ ταχυδρομεῖο
οὔτε μέ τηλέφωνα, οὔτε μέ ὁποιοδήποτε ἄλλο τρόπο. Ἡ λογοτεχνία μετατρέπεται
σὲ ἀγῶνα ἐπαναπροσέγγισης.

Ἄν ἐρωτευμένοι στέλλομε ἀπὸ τὴ μιά μεριά τῶν συνόρων στήν ἄλλη
γράμματα ἀγάπης καί πίστεως. Ἦναι συγκινητικὴ ἡ ἀνάγκη τῶν τουρκοκυπρίων νά ἐκφρ
ραστοῦν. Πρὶν ἀπὸ τό ~~πραξικόπημα~~, ἀπὸ τὴν εἰσβολή, οὔτε πού υπῆρχαν ^{ἰσλαμική} ~~συγγραφεῖς~~
ἀνάμεσα στοὺς τουρκοκύπριους. Τώρα ξεπήδησαν δεκάδες ποιητές, μέ στίχους πού
καῖνε. Γράφουν στά τουρκικά, γράφουμε στά ἑλληνικά. Μιλᾶμε ὡστόσο

τήν ἴδια γλώσσα, γλώσσα ἀγάπης πρὸς τὴ μικρὴ κοινὴ πατρίδα. Μιλάμε τὴ γλώσσα τῆς ἀγωνίας, μήπως αὐτὴ ἡ μικρὴ ἀλλὰ πανάρχαια γῆ ποῦ ἔθρεψε τόσους πολιτισμούς, ἀφεθεῖ μονάχη στὴν τύχη της, ἔρμαιο τῶν συμφερόντων καὶ τῶν σκοπιμοτήτων τῶν ἐχθρῶν της. Μιλάμε τὴ γλώσσα τῆς ἀπόφασης νὰ υπερασπιστοῦμε τὴ χώρα ποῦ μᾶς γέννησε, ὅπως ἡ μάνα υπερασπίζεται τὸ μικρὸ της βρέφος.

Κι' οἱ στίχοι μας βρῆκαν τὸν τρόπο ν' ἀνταμῶσουν πάνω ἀπὸ τὰ σύνορα, νὰ σφίξουν τὰ χέρια καὶ νὰ παρουσιαστοῦν σ' ἓνα μικρὸ τόμο με τὸν τίτλο "Κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιο οὐρανὸ" στὴν τουρκικὴ καὶ στὴν ἐλληνικὴ γλώσσα. Ἡ λογοτεχνία ἀγῶνας εἶναι ὅπλα

Ἀγαπητοὶ συνάδελφοι,

Ἡ ἄλλη ὀμιλία, ἐπεὶ ἐκείνη ποῦ δέν ἀκούσατε μὲ εἶχε προβληματίσει μέρες. Αὐτὴ ἡ ὀμιλία ποῦ ἀκούσατε τώρα γράφτηκε μονορούφι, σ' ἓνα πρωῖνό. Πιστεύω πῶς ἀντιπροσωπεύει καλλίτερα τὴν ἀγωνιζόμενη λογοτεχνία τοῦ τόπου μου. Κι' εὐχαριστῶ καὶ πάλι τὸν νεαρό τουρκοκύπριο ποῦ σήμερα ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ἄγνωστος μὰ α αὐρὸ ἴσως τὸν χαιρετίσετε σάν ποιητὴ σὲ κάποιο μελλοντικὸ συνέδριο τοῦ ΠΕΝ

Ἐυχαριστῶ τὸ ΠΕΝ Σλοβενίας γιὰ τὴν εὐκαιρίαν ποῦ μοῦ ἔδωσε νὰ κλῆθω ἀνάμεσα σὲ τόσους θαυμάσιους ἀνθρώπους μέσα σ' ἓνα τόσο μαγευτικὸ περιβάλλον. Κε' εὐχαριστῶ ὅλους ἐσῶς ποῦ εἶχατε τὴν ὑπομονὴ νὰ μ' ἀκούσετε